

Павлюк Вікторія Ігорівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧИТЕЛЯ

Сучасний світ переживає стійкі глобальні зміни в усіх сферах людської діяльності, зокрема й в освіті. Наприкінці ХХ століття конфлікти між народами і країнами сприяли виникненню чисельних «гарячих точок» у світі. Релігійні та територіальні війни змусили багато сімей увійти в статус біженців або іммігрантів, які змушені шукати кращої долі на чужині. Нажаль, релігійна та міжкультурна нетерпимість тих народів, країни яких стають притулком для біженців різних етнічних груп відмінних у своїй культурній спадщині, переростає у місцеві конфлікти, часом криваві сутички, що негативно впливає на розвиток підростаючого покоління, адже в родинях іммігрантів переважно зростають діти шкільного віку, які щоденно мусять зустрічатися сам-на-сам з конфліктними ситуаціями культурного характеру.

Таким чином, перед сучасними педагогами постають важливі питання. Як запобігти виникненню етнічних конфліктів в класі? Як виховати міжкультурну толерантність у дітей? Як подолати негативні стереотипи щодо інших культур у дитячому чи юнацькому колективі? Всі ці питання та більшість подібних є актуальними для багатьох освітніх закладів світу, в яких навчаються діти відмінні у своїх культурних традиціях. Тому вже сьогодні перед вищою школою постає питання підготовки компетентних вчителів, які б могли працювати в полікультурному середовищі та були здатні мислити глобально. Саме нова генерація молодих учителів у майбутньому стане запорукою успішної співпраці між дітьми різних релігійних конфесій, класів, рас, етнічних груп, тощо.

Насамперед, потрібно визначити що таке «міжкультурна компетентність учителя», оскільки це багатоскладове поняття. Під міжкультурною компетентністю вчителя розуміють:

- Знання ним культурних відмінностей учнів або студентів, що відносяться до різних етнічних угруповань;
- Здатність учителя підтримувати культурне розуміння серед учнів/студентів, враховуючи індивідуальність кожного учня/студента;

- Здатність сформулювати та розвинути в учнів/студентів уміння та навички розуміння й інтерпретації ознак, важливості і значення інших культур;
- Здатність досягти контакту між учнями різних культурних груп [1, с. 59].

Досягнення цілей і завдань полікультурної освіти в школі неможливе без підготовки фахівця, який би допоміг на практиці реалізувати ідеї останньої. Полікультурна освіта не є окремою дисципліною. Вона скоріше носить міждисциплінарний характер. Так, наприклад, принципи полікультурної освіти в багатьох освітніх закладах США та Європейського Союзу реалізуються у викладанні таких навчальних дисциплін як громадянське виховання, етика, естетика, всесвітня історія, філософія, релігієзнавство, географія та ін. Міжкультурна компетентність учителя реалізується крізь призму принципів і завдань полікультурної освіти, таких як:

1. Створення умов для залучення у навчальний процес учнів/студентів різних культурних груп;
2. Формування в учнів/студентів уявлень про різні культури;
3. Формування в учнів навичок та умінь міжкультурної комунікації;
4. Виховання в учнях/студентах толерантності й гуманізму по відношенню до інших культур;
5. Виховання почуття поваги до історичної спадщини інших культур та почуття власного патріотизму;
6. Формування здатності до власного культурного самовизначення учня/студента, тощо [2, с. 73].

Міжкультурна компетентність учителя допомагає йому побудувати свою роботу на занятті практично з будь-якого предмета, саме тому більшість педагогічних коледжів та університетів США і європейських країн переглядають та доповнюють навчальні плани обов'язковими і факультативними дисциплінами як то «Історія глобалізації», «Антропологія емігрантів», «Молодіжні культури», що реалізують зміст полікультурної освіти або впроваджують різноманітні студентські програмами (наприклад програми культурного обміну «Еразмус», «Лінгва», «Сократ» для студентів різних європейських країн), за якими навчаються майбутні вчителі, щоб в свою чергу допомогти школам, які потребують таких фахівців вже сьогодні.

Отже, міжкультурна компетентність учителя, на нашу думку, є складовою його професійної діяльності, яка передбачає загальноосвітній розвиток особистості учителя, його професійну підготовленість, розвиток його мовленнєвої культури, ерудованість в різних галузях освіти, здатність

привернути увагу суспільства до результатів своєї професійної діяльності, можливість інтелектуального саморозвитку та розвитку лідерських здібностей, здатність працювати в умовах полікультурного середовища, розвиток творчого потенціалу до створення діалогу культур, вміння вести бесіду з учасниками дискусії та впроваджувати нові ідеї виховання й навчання на практиці, тощо.

Список використаних джерел

1. Erich Mistrík. Multicultural education in teacher training. Bratislava: Iris, 2000. 288 p.
2. Бессарабова И. С. Цели, задачи и принципы поликультурного образования в России и США. *Современные наукоемкие технологии*. 2008. № 8. С. 73-75.